

Kirjallinen lausunto Yhdenvertainen Suomi –toimintaohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä, 8.8.2023
Tapio Puolimatka
Kasvatuksen teorian ja tradition emeritusprofessori
Käytännöllisen filosofian dosentti

Ohjelman kolme tavoitetta, joihin tulisi kiinnittää huomiota: 5 ”Jatketaan hyvin väestösuhteiden politiikan kehittämistä ja varmistetaan turvallinen arki kaikille.” 6 ”Kannustetaan kuntia aktiiviseen yhdenvertaisuuden ja antirasismien edistämiseen.” 8 ”Kehitetään rasismiin liittyvää tutkimusta ja tiedonkeruuta.”

Erityisen hyödyllisiä toimenpiteitä: 43 ”Lastenkulttuurin avustuskriteereihin kirjataan eritaustaisten lasten ja nuorten välisen vuorovaikutuksen tukeminen” ja 42 ”Luodaan taide- ja kulttuurilaitoksille ja -organisaatioille kulttuurienvälistä vuoropuhelua ja moninaisuustyötä tukeva kompassi-työkalu”.

Muita huomioita yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi yhteiskunnassa:

Vihapuhelaeista: Vihapuhetta ei tule torjua sananvapauden rajoituksilla ja vihapuhelailta vaan avoimella keskustelulla. Tutkimusten mukaan vihapuhelait käytännössä kohdistuvat juuri sorrettuja vähemmistöjä vastaan. Euroopan suvaitsemattomuuden ja rasismien vastainen komissio (ECRI) myöntää raportissaan, että Euroopassa vihapuhelakeja on suhteettomasti käytetty juuri niiden haavoittuvien vähemmistöryhmien jäseniä vastaan, joiden puolustamiseksi ne on tarkoitettu. Komissio suosittelee ei-sensuroivien lähestymistapojen kuten hyvin perustellun vastapuheen käyttämistä vihapuhetta vastaan, koska vastapuhe pystyy tehokkaammin vähentämään vihapuhetta ja sen aiheuttamia haittoja. (Strossen 81–82, 157.)

Vihapuhetta voidaan parhaiten vastustaa sitä analysoimalla ja kritisoidulla, ei sensuroimalla. Jos valtaapitäviä ei ole mahdollista kritisoida, kansalaisten oikeusturva heikkenee: vihapuhelait tulisi hylätä, koska ”ne aiheuttavat vahinkoa sananvapaudelle, demokratialle, tasa-arvolle ja yhteiskuntarauhalle” (34)

Vihapuhekäsitteen johtava akateeminen tutkija Peter Molnar (237) kirjoittaa: ”Lakikielessä arkikielen ilmaus ’vihapuhe’ näyttää oletettavan, että valtio voi määrittellä juridisen tarkasti ne sisällöt, joita tulisi säädellä ’vihapuheena’. Koska pidän tätä julkilausumatonta oletusta kyseenalaisena, käytän ilmausta ’vihapuhe’ vain lainausmerkeissä.” Euroopan Ihmisoikeustuomioistuin (EIT) myöntää, että ”vihapuheen käsitteelle ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää”. Vuonna 2015 UNESCO julkaisi nettioppaan vihapuheesta, jossa se totesi, ettei ole luultavaa, että vihapuheen käsitteestä joskus saavutettaisiin yksimielisyyttä.

Naisten oikeuksista: Laki sukupuolen vahvistamisesta syrjii naisia, koska sen mukaan ihmiset sijoitetaan esim. vankiloissa koetun sukupuolen mukaan. Naisen biologinen haavoittuvuus (mahdollisuus tulla raskaaksi) edellyttää heille erityissuojelua. Muiden maiden kokemukset osoittavat, että kun naiseksi identifioituvia biologisia miehiä sijoitetaan naisvankiloihin, naisvangit altistuvat häirinnälle, väkivallalle ja raiskauksille (naisia on tullut raskaaksi naisvankiloissa). Tältä osin yhdenvertaisuus vaatii muuttamaan lakia niin, että turvataan naisen yksityisyyden ja turvallisuuden suojaksi tarkoitettujen tilojen olevan vain biologisten naisten käytössä.

Erityisen tärkeä olisi turvata maahanmuuttajanaisten ihmisoikeudet ja estää pakkoavioliitot, kunniamurhat, alistava väkivalta, naisten ympärileikkaukset.

Jengiväkivallasta: On tärkeä estää jengiytymistä ja jengiväkivaltaa, myös nykyisin yleistyvää jengiväkivaltaa, jossa maahanmuuttajajengit etsivät syntyperäisesti suomalaisia uhreja. Jengiväkivalta eskaloituu, kun viranomaiset pelkäävät puuttua asiaan tehokkaasti pelätessään rasistin leimaa tai terroristisia menettelytapoja käyttävien jengien väkivallan kohdistumista itseensä, kuten muiden maiden kokemukset osoittavat. Esimerkiksi Britannian hallituksen teettämän tutkimuksen mukaan groomausjengit käyttivät vuoden 2019 aikana seksuaalisesti hyväksi lähes 19 000 tyttöä, joista nuorimmat olivat 11-vuotiaita. Britannian suurimpia virheitä oli salata asiaa koskeva informaatio suurelta yleisöltä vedoten yhteiskuntarauhan säilyttämiseen. Tämä suuntaus tulisi estää avoimella tiedotuksella, lisäämällä poliisin resursseja ja alentamalla rikosoikeudellisen vastuun ikäraja.

Kirjallisuus:

Molnar, Peter (2009) "Towards Better Law and Policy Against 'Hate Speech' – The 'Clear and Present Danger' Test in Hungary," teoksessa Ivan Hare & James Weinstein (toim.) *Extreme Speech and Democracy*. Oxford University Press.

Strossen, Nadine (2018) *Hate: Why We Should Resist It with Free Speech, Not Censorship*. Oxford University Press.

Wells, Norman (2017) *Unprotected. How the normalization of underage sex is exposing children and young people to the risk of sexual exploitation*. Family Education Trust.